

Перспективи подальших розробок убачаємо в поглибленому вивченні регіональних моделей мистецької освіти, історії окремих інституцій та спеціальностей, аналізі впливу політичних режимів і культурних політик на зміст і структуру мистецької освіти, а також у створенні цілісної концепції її розвитку в умовах війни та повоєнної відбудови України. Це дасть змогу формувати стратегічні рішення щодо майбутнього мистецької освіти як ключового ресурсу збереження й розвитку української культури.

Список використаних джерел:

1. Масол Л. М., Базелюк О. В., Комаровська О. А., Муромець В. Г., Рагозіна В. В. Мистецька освіта в Україні: розвиток творчого потенціалу в ХХІ столітті : аналітична доповідь українською, російською, англійською мовами : наук. вид. / за наук. ред. Л. М. Масол. Київ : Аура-Букс, 2012. 240 с.
2. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика : монографія / Л. М. Масол; АПН України, Ін-т пробл. виховання. Київ : Промінь, 2006. 432 с.
3. Мистецька освіта в Україні: теорія і практика. / О. П. Рудницька, О. М. Отич, О. В. Михайличенко та ін.; заг. ред. О. В. Михайличенко; ред. Г. Ю. Ніколаї. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. 255 с.
4. Мистецька освіта й мистецтво в культуротворчому процесі України ХХ – поч. ХХІ століть : навч.-метод. посіб. / Р. Шмагала, Г. Покотило, П. Ляшкевич, І. Гнатишин, Т. Бей ; за заг. ред. Р. Шмагала. Львів : ЛНАМ ; Тернопіль : Мандрівець, 2012. 288 с.
5. Олексюк О. М. Музична педагогіка : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 248 с.
6. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) : підручник. Київ : Освіта України, 2008. 274 с.

РОЗДІЛ II

ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАТИКА В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2025-2.12>

*Адамус О. Ю., здобувачка першого
бакалаврського рівня вищої освіти
за предметною спеціальністю 014.13
Середня освіта (Музичне мистецтво)
Кравцова Н.Є., канд. пед. наук, доцент
Вінницький державний педагогічний
університетімені Михайла Коцюбинського*

BODY PERCUSSION (ПЕРКУСІЯ ТІЛОМ) ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ РИТМІЧНОГО ЧУТТЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

***Анотація.** У тезах розглядається розвиток ритмічного чуття у молодших школярів (6–10 років) через метод *body percussion* – створення ритмів за допомогою власного тіла (оплески, притупи, клацання тощо). Актуальність теми полягає в тому, що ритм є основою музичного сприйняття, сприяє координації рухів, увазі та спільному музикуванню, а *body percussion* робить навчання доступним, ігровим і без спеціального обладнання. Метод ґрунтується на принципах евритміки Еміля Жака-Далькроза, де музика сприймається через тілесний досвід, активізуючи сенсорно-моторну інтеграцію, та підході Карла Орфа (*Orff-Schulwerk*), де тіло стає першим інструментом, поєднуючи рух, спів, гру та імпровізацію. Наведено практичні приклади вправ: "Ехо-ритм" для розвитку слухової пам'яті, "Тіло-оркестр" для ансамблевої гри, "Ритмічна казка" для стимулювання уяви та соціальної взаємодії.*

***Ключові слова.** Ритмічне чуття, *body percussion*, ритмічне чуття, молодші школярі, музична освіта.*

***Abstract.** The abstract discusses the development of rhythmic sense in younger schoolchildren (aged 6–10) through the method of *body percussion* – creating rhythms using one's own body (clapping, tapping, clicking, etc.). The relevance of the topic lies in the fact that rhythm is the basis of musical perception, promotes coordination of movements, attention and joint music-making, and *body percussion* makes learning accessible, playful and does not require special equipment. The method is based on the principles of Emile Jaques-Dalcroze's *eurhythmics*, where music is perceived through bodily experience, activating sensory-motor integration, and Carl Orff's approach (*Orff-Schulwerk*), where the body becomes the primary instrument, combining movement, singing, playing and improvisation. Practical examples of exercises are given: 'Echo Rhythm' for the development of auditory memory, 'Body Orchestra' for ensemble playing, 'Rhythmic Fairy Tale' for stimulating imagination and social interaction.*

***Keywords:** Rhythmic sense, *body percussion*, younger schoolchildren, music education.*

Розвиток ритмічного чуття є одним із ключових завдань музичного виховання у початковій школі, адже саме ритм лежить в основі музичного

сприйняття, формує відчуття часу, координацію рухів, увагу та здатність до спільного музикування. Сучасна музична педагогіка все частіше звертається до активних, тілесно орієнтованих методів навчання, серед яких особливе місце посідає body percussion – створення ритмів за допомогою власного тіла (оплески, притупи, клацання тощо). Такий підхід не потребує спеціального обладнання, є доступним для всіх дітей і поєднує у собі рух, звук і гру, що робить навчання природним і цікавим. Згідно з сучасними дослідженнями вправи з body percussion позитивно впливають не лише на розвиток ритмічного чуття, а й на когнітивні процеси, увагу, пам'ять і соціальну взаємодію.

Метод базується на принципах евритміки Еміля Жака-Далькроза, де музика сприймається через тілесний досвід, поєднуючи рухи з ритмом, темпом та динамікою. Далькроз вважав, що body percussion активізує сенсорно-моторну інтеграцію, розвиваючи внутрішнє відчуття ритму шляхом зв'язку рухів з мозковими процесами. Першим, хто втілював цей новаторський підхід до навчання дітей музики, був Карл Орф. Він започаткував синтез руху, співу, гри та імпровізацію як основу власних творчих уроків та збірників «Шульверк. Музика для дітей». Тупотіння ногою, оплески, плескання по стегну та клацання великим і середнім пальцями – ось чотири елементи, якими вже тоді стали послуговуватися. Цей метод інтегрує body percussion у перкусійну музику, де тіло стає першим «інструментом» для дітей.

У початковій школі рекомендуються вправи на зразок «Луна-ритм», де вчитель виконує патерн (плеск – клац – туп), а діти повторюють, розвиваючи слухову пам'ять. Інший приклад – «Тіло-оркестр», де клас ділиться на групи для ансамблевої гри: долоні для оплесків, ноги для тупоту. Дослідження показують, що такі вправи, як повторення півнотних ритмів у чотирьох тактах, контекстуально знайомлять дітей з нотами. Для початкової освіти body percussion покращує викладання дитячих пісень, не лише як акомпанемент, а як інструмент для вираження емоцій через зміни темпу та гучності. Вправи на кшталт «Ритмічна казка» (ілюстрація історій звуками тіла) стимулюють уяву та соціальну взаємодію.

Body percussion сприяє виконавським функціям (пам'ять, концентрація) та саморегуляції, особливо у дітей з емоційними викликами. Систематичний огляд досліджень підтверджує покращення когнітивних навичок, таких як просторова орієнтація, з ефектами, що тривають до 8 тижнів. У первинних школах програми на основі body percussion підвищують координацію ритму на 34% та розуміння мелодії на 22%, інтегруючись у національні освітні стандарти. Метод є інклюзивним, сприяючи м'яким навичкам без шкоди для дисциплінарних знань, і може бути адаптований для групових занять у класі.

Отже, body percussion є потужним інструментом для розвитку ритмічного чуття у молодших школярів, сприяючи не лише музичним, а й